

**Татарстан Республикасы Ютазы
муниципаль районы Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советы
КАРАР**

Урыссу ш. т.п.

№ 4а

"__15__" __04__ 2015 ел

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогында территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру тәртибе турында Нигезләмә хакында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Ютазы муниципаль районының «Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә, Татарстан Республикасы шәһәр халкының жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу хокукларын тәмин итү, территориаль ижтимагый үзидарәнең шәһәр тибындагы поселогында гамәлгә ашыру өчен хокукый һәм оештыру нигезләре булдыру максатларында,

Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогы советы карар кабул итә:

Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогында территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру тәртибе турында Нигезләмәне (1 нче кушымта) расларга.

2. Әлеге карарны «Ютазы таңы» ("Ютазинская новь") район газетасында бастырырга һәм <http://jutaza.tatar.ru>. веб-адресы буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Ютазы муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну законлылык һәм хокук тәртибе мәсьәләләре буенча даими комиссиягә йөкләргә.

Урыссу шәһәр тибындагы поселогы башлыгы -
Урыссу шәһәр тибындагы поселогы Советы рәисе

Р.М.Нуриев

**Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы
Урыссу ш. т. п. территориаль ижтимагый
үзидарәне оештыру тәртибе
Турында Нигезләмә**

1 бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1 статья. Әлеге Нигезләмәнең тәэсире өлкәсе

Әлеге Нигезләмә территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру белән бәйле мөнәсәбәтләрне жайга сала һәм территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны оештыру һәм гамәлгә ашыру белән бәйле сорауларга кагыла.

2 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Урыссу ш.т.поселогында территориаль ижтимагый үзидарәсе эшчәнлеге Россия Федерациясе Конституциясе, Европа жирле үзидарә Хартиясе, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлдәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасының башка законнары, «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районының Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы, әлеге Нигезләмә, Урыссу ш. т.п. жирле үзидарә органнарының башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру хокукына уналты яшыкә житкән тиешле территориядә яшәүчеләр ия.

3. Гражданның территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру хокукына түбәндәге хокуклар керә:

1) ул яшәгән территориядә территориаль ижтимагый үзидарә учреждениесендә инициатор булырга, катнашырга;

2) территориаль ижтимагый үзидарә уздыра торган гражданнар жыелышларында (конференцияләрендә) катнашырга;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарына сайлау һәм сайлану;

4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлеге турында мәгълүматны тикшереп тору һәм алу хокукы.

4.Территориаль ижтимагый үзидарә аның Уставы нигезендә юридик зат була ала.

3 статья. Урыссу ш.т.п. территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру принциплары.

1.Урыссу ш.т.поселогында территориаль ижтимагый үзидарә түбәндәге принципларда гамәлгә ашырыла:

1) законлылык;

- 2) гражданнарның хокукларын, ирекләрен һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау;
  - 3) жыелышларда, конференцияләрдә гражданнарның ирекле ихтыяр белдерүе;
  - 4) гражданнар тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә рәвешләрен сайлау иреге;
  - 5) территориаль ижтимагый үзидарә территориясендә яшәүче гражданнарның жирле әһәмияттәге мәсьәләләрдә үз инициативаларын гамәлгә ашыру, аларны гамәлгә ашыру буенча карарлар әзерләүдә һәм кабул итүдә ирекле катнашуы;
  - 6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары гражданнарының сайлануы һәм аларның контроле;
  - 7) хәбәрдарлык һәм җәмәгать фикерен исәпкә алу;
  - 8) территориаль ижтимагый үзидарә мәнфәгатьләренен һәм тулаем муниципаль берәмлек мәнфәгатьләренен бергәлегә;
  - 9) муниципаль берәмлек органнары белән үзара хезмәттәшлек.
2. Әлеге статьяның 1 өлешендә санап үтелгән принциплар жирле үзидарә органнарының норматив хокукый эшчәнлегенә һәм территориаль ижтимагый үзидарәненә гамәли эшчәнлегенә нигез булып тора.

4 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенә максатлары, бурычлары һәм төп юнәлешләре.

1. Территориаль ижтимагый үзидарәненә максатлары түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

- 1) гражданнарның турыдан-туры яшәү урыны буенча жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә җәлеп итү;
- 2) яшәү урыны буенча кешенә яшәү тирәлегә сыйфатын күтәрү;
- 3) шәһәр халкында алардан файдаланудагы муниципаль мөлкәткә һәм торак-коммуналь хужалык объектларына карата җаваплы мөнәсәбәт формалаштыру.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә бурычларына аның Уставы тарафыннан үбәндәгеләр кертелә ала:

- 1) жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча халыкның үз инициативаларын гамәлгә ашыру өчен ижтимагый эшләр оештыру;
- 2) территориаль ижтимагый үзидарә компетенциясенә Устав тарафыннан кертелгән мәсьәләләр буенча фикер алышуны оештыру;
- 3) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегә өчен кирәкле мәгълүматны алу һәм тарату;
- 4) шәһәрненә жирле үзидарә органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек;
территориаль ижтимагый үзидарә территориясендә муниципаль хезмәтләр эшен камилләштерү буенча тәкъдимнәр эшләү һәм кертү;
- 6) халыкның фикерен ачыклау, шул исәптән сораштырулар һәм анкеталар уздыру;
- 7) территориаль ижтимагый үзидарә территориясе торышын тикшереп торуны гамәлгә ашыру;
- 8) торак-көнкүреш мәсьәләләрен хәл итүдә гражданнарга ярдәм итү.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегә гражданнарның

территориаль ижтимагый үзидарә көчләрә тарафыннан мөстәкыйль рәвештә һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә турыдан-туры бәйлә рәвештә хәл ителергә мөмкин проблемаларын хәл итүгә юнәлдерелергә тиеш.

Мондый эшчәнлекнең төп юнәлешләренә түбәндәгеләр керә ала:

1) территориаль ижтимагый үзидарә территориясен төзекләндерү, яшелләндерүне, ишегалды территорияләрен һәм урамнарны яктыртуны, ишегалды инвентарен ремонтлауны һәм жиһазлауны да кертеп;

2) халыкның ялы сыйфатын күтәрүдә, шул исәптән ял урыннарын, уен һәм спорт майданчыкларын урнаштыруны да кертеп, түләүсез лекцияләр оештыруга, китаплар, фильмнар белән алмашуга һ.б., мәдәни, спорт һәм башка ял итү чараларын, шул исәптән балалар һәм яшьләр өчен дә, оештыруга һәм уздыруга ярдәм итү;

3) территориаль ижтимагый үзидарә территориясе чикләрендә гражданнарның тормыш иминлеген арттыру чараларында катнашу, шул исәптән жәмәгать тәртибен саклау буенча ирекле кизү торуларны да кертеп, хокук саклау органнарына гражданнарның хокукка каршы гамәлләр кылуы турында хәбәр итү, янгынарны сүндерүдә, стихияле бәла-казалар нәтижәләрен бетерүдә ярдәм итү, янгынга каршы стендларны тиешле хәлдә тоту һ.б.;

4) гражданнарның социаль якланмаган категорияләренә (картларга, инвалидларга, аз тәэмин ителгән, ялгыз, шулай ук күп балалы гаиләләргә) һәм авыр тормыш хәлендә калган башка яшәүчеләргә, ярдәмгә мохтажларны ачыклауны, хәлеңнән килгәнчә ярдәм күрсәтүне, хәйрия һәм мәрхәмәтлелек акцияләрен оештыруны, мондый акцияләр үткәрүдә оешмаларга һәм гражданнарга булышлык күрсәтүне, территориаль ижтимагый үзидарә көчләрә белән хәл ителми торган әлегә өлкәдә проблемалар барлыгы турында социаль яклау органнарына мәгълүмат бирү.

Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең әлегә статьяның 1 - 3 өлешләрендә максатларын, бурычларын һәм төп юнәлешләрен санап чыгу төгәл яисә аерым булмый һәм территориаль ижтимагый үзидарә Уставын эшлөгәндә гражданнарның аларның күләмен һәм эчтәлеген үзгәртүгә хокукларын чикләми.

2 бүлек. ТЕРРИТОРИАЛЬ ИЖТИМАГЫЙ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ, АНЫҢ УСТАВЫН ТЕРКӘҮ ҺӘМ ГАМӘЛДӘ БУЛУЫН ТУКТАТУ

5 статья. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарәне булдыру максатларында кимендә 10 кеше булган гражданнарның инициатив төркеме төзелә.

2. Инициатив төркем:

1) шәһәр тибындагы Урыссу поселогы Башлыгына һәм Башкарма комитетка шәһәр тибындагы поселок адресына территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру нияте турында хәбәр жибәрә, анда түбәндәгеләр булырга тиеш:

- әлегә территория чикләрен тасвирлауны да кертеп, территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла торган территория чикләрен билгеләү турындагы тәкъдимнәрне;

- күрсәтелгән территориядә яшәүче гражданның саны турында белешмәләр бирүгә сорату;

- инициатив төркем әгъзалары турында белешмәләр (фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы, паспортының яисә граждан паспортын алмаштыручы документының сериясе, номеры һәм бирелү датасы, яшәү урыны адресы, тиешле территориядә яшәү фактын раслый торган документ);

2) территориаль ижтимагый үзидарә Уставы проекты эшли һәм чикләрендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла торган территориядә яшәүче гражданның жылышын оештыра;

3) территориаль ижтимагый үзидарәнең чикләрен Урыссу ш.т.п. Советы (алга таба - Совет) тарафыннан билгеләнгәннән соң, шәһәр территориясенең тиешле территориясендә территориаль ижтимагый үзидарә оештыру, территориаль ижтимагый үзидарә Уставын кабул итү һәм территориаль ижтимагый үзидарә Уставын кабул итү һәм территориаль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү һәм төркәү белән бәйлә мәсьәләләргә караганда территориаль ижтимагый үзидарәне тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкил (вәкилләр) билгеләнгәннән соң гражданның жылышын (конференциясе) чакырта.

3. Хәбәрнамәдән соң инициатив төркем эшенең теләсә кайсы этабында Уставны эшләүдә, гражданның жылышын (конференциясен) эзерләүдә һәм уздыруда оештыру, методик һәм консультатив ярдәм сорап, Совет һәм поселок башкарма комитетына мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә территориаль ижтимагый үзидарә Уставы төркәлгәннән соң гамәлгә куелган дип санала.

6 статья. Территория һәм территориаль ижтимагый үзидарә чикләре.

1. Территориаль ижтимагый үзидарә халык тарафыннан турыдан-туры гражданның жылышларын һәм конференцияләрен уздыру юлы белән, шулай ук гражданның яшәү территорияләре чикләрендә түбәндәге территориаль ижтимагый үзидарә органнары төзү юлы белән гамәлгә ашырыла:

- 1) күпфатирлы торак йортның подъезды;
- 2) күпфатирлы торак йорт;
- 3) торак йортлар төркеме;
- 4) торак микрорайоны;
- 5) җирлек булмаган торак пункт;
- 6) гражданның башка яшәү территорияләре.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча Совет тарафыннан билгеләнә.

2.1. Билгеле бер территориядә бердән артык территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла алмый.

3. Бер территория чикләрендә тулысынча яисә өлешчә кабатлана торган компетенциягә ия территориаль ижтимагый үзидарәнең ике һәм аннан күбрәк органы эшли алмый.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре өзәлмәгән булырга тиеш (әгәр аның составына бердән артык торак йорт керсә).

4.1. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территориянең чикләре шәһәр чикләреннән чыга алмый.

4.2. Предприятиеләргә, учреждениеләргә, оешмаларга билгеләнгән тәртиптә

беркетелгән территорияләрдә, территориаль ижтимагый үзидарә тиешле жир кишәрлегенә хокук иясе белән килештереп гамәлгә ашырыла.

5. Совет территориаль ижтимагый үзидарә территориясә чикләрен билгеләргә йә хәбәрнамә советка кергән көннән соң 2 айдан да соңга калмыйча территориянең башка нигезләнгән вариантын тапшырырга тиеш.

Чикләрне билгеләү турындагы мәсьәләнең каршылыклары, өстәмә өйрәнү зарурлығы килеп чыккан очракта, әлеге мәсьәләне карау срогы озайтылырга мөмкин, әмма Советның киләсе утырышыннан да соңрак түгел.

Совет түбәндәге очрақларда чикләр билгеләү турында инициатив төркем тәкъдимен кире кагарга хокуклы:

1) инициатив төркем тәкъдим иткән территория территориаль ижтимагый үзидарәнең чикләрен билгеләү турында карар кабул иткән территория (әлеге Нигезләмәнең 8 статьясындагы 8 өлешендә каралган нигезләр буенча күрсәтелгән карарны юкка чыгару очрақларыннан тыш) белән тулысынча туры килсә;

2) инициатив төркем тәкъдим иткән территориядә торак йортлар тулысынча булмаса;

3) әлеге Нигезләмәнең 7 статьясындагы 1 өлешендә каралган тәртиптә һәм срокларда инициатив төркем тәкъдиме тиешле территориядә яшәүче гражданның жыелышы беркетмәсә белән расланмаган булса.

Әлеге Нигезләмәнең 5 статьясындагы 2 өлешенә 1 пункттында күрсәтелгән белешмәләр инициатив төркем тарафыннан тулы күләмдә тапшырылмаган очракта, чикләрне билгеләү турындагы тәкъдимне карау срогы документларның тулы комплекты тапшырылган көннән исәпләнә.

Инициатив төркем тарафыннан дәрәс булмаган белешмәләр тапшырылган очракта, документлар инициатив төркемгә кайтарыла, чикләр билгеләү турындагы тәкъдим каралмый.

6. Совет тарафыннан чикләр билгеләнгән очракта, инициатив төркем гамәлгә кую жыелышын (конференциясен) чакырылыш процедурасын башларга хокуклы.

7. Инициатив төркем әгъзасына шәһәр тибындагы поселок башлыгы тарафыннан расланган форма буенча территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру гамәлләрен гамәлгә ашыру хокукын раслый торган документ бирелә.

7 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә чикләрен билгеләүгә бәйле рәвештә барлыкка килә торган каршылыкларны жайга салу тәртибе

1. Инициатив төркем тәкъдим иткән территория башка инициатив төркем тәкъдим иткән территория белән тулысынча яисә өлешчә туры килгән очракта, әлеге территориядә территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырылмаган (әлеге территориягә карата территориаль ижтимагый үзидарә чикләрен билгеләү турында карар кабул ителмәгән), документларны карау түбәндәге тәртиптә гамәлгә ашырыла.

Инициатив төркем (алга таба - вәкаләтле орган) тарафыннан тапшырылган документларны алдан карауны гамәлгә ашыручы орган тиешле территориягә карата тәкъдимнәр биргән, барлыкка килгән вәзгыять турында хәбәр итә һәм әлеге мәсьәләне Совет утырышы каравына чикләрне билгеләү турындагы килешүгә килергә тәкъдим итә.

Күрсәтелгән килешү булмаса, инициатив төркемнәр туры килә торган территориядә яшәүчеләрнең жыелышлары уздырылырга тиеш, аларда әлеге

территорияне теге яки бу территориаль ижтимагый үзидарәгә кертү буенча гражданнарның фикере ачыланырга һәм рәсмиләштерелергә тиеш. Шул ук вакытта:

1) жылышш кворумы территориаль ижтимагый үзидарәдә катнашу хокукына ия туры килүче территориядә яшәүчеләрнең саныннан билгеләнә;

2) жылышта мәжбүри тәртиптә уналты яшыкә житкән туры килә торган территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән бере катнашырга тиеш;

3) жылышта әлеге территориядә чикләрене билгеләү турында билгеләнгән тәртиптә тәкъдимнәр биргән барлык инициатив төркемнәр, тиешле сайлау округларынан сайланган депутатлар, шәһәр Башкарма комитеты вәкилләре һәм башка кызыксынучы затлар катнашырга хокуклы;

4) туры килә торган территориядә яшәүчеләргә үзләре яши торган территорияне теге яисә бу территориаль ижтимагый үзидарә чикләрендә кертү вариантлары турында мәгълүмат бирелергә тиеш;

5) туры килә торган территориядә яшәүчеләр территорияне территориаль ижтимагый үзидарә чикләренә кертүнең бер генә варианты өчен тавыш бирә.

Совет туры килә торган территорияне территориаль ижтимагый үзидарәләрнең берсе чикләренә кертү турында карар, шунда булган кешеләр турында белешмәләр, аларның тавыш бирү нәтижәләре булырга тиешле жылышлар беркетмәләре нигезендә чикләре билгеләү турында карар кабул итә.

Туры килә торган территория мөнәсәбәтләренә башка инициатив төркемнәр тарафыннан тәкъдим ителгән территориаль ижтимагый үзидарә чикләре, әлеге Нигезләмәнең 6 статьясында билгеләнгән таләпләргә туры килү шарты белән, туры килә торган территориядән тыш, билгеләнергә мөмкин.Par107

Әлеге өлешнең икенче абзацында күрсәтелгән хәбәрнамә жибәрелгән көннән алып 1 ай узгач, жылыш беркетмәләре инициатив төркемнәр тарафыннан Советка тәкъдим ителмәгән очракта, территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру буенча инициатив төркемнәрнең әлеге гамәлләрен туктатылган дип санылар.

2. Инициатив төркем тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарәнең чикләрен билгеләү турында карар кабул ителгән территория белән тулысынча туры килә торган территория чикләрен билгеләү турында тәкъдим бирелгән очракта, тәкъдим кире кагыла (Советның әлеге Нигезләмәнең 8 статьясындагы 8 өлешендә каралган нигезләр буенча чикләре билгеләү турындагы карарын юкка чыгару очракларыннан тыш).

3. Инициатив төркем тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә чикләрен билгеләү турында карар кабул ителгән территория белән өлешчә туры килә торган территория чикләрен билгеләү турында тәкъдим бирелгән очракта, инициатив төркем тарафыннан гражданнарның элек билгеләнгән чикләренә үзгәртү белән килештерү турындагы беркетмәсенә (конференциянең) күчәрмәсе тапшырылырга тиеш (әлеге Нигезләмәнең 8 статьясындагы 8 өлешендә каралган нигезләрдә чикләрен билгеләү турында Советта элек кабул ителгән карарны юкка чыгару очракларыннан тыш). Күрсәтелгән жылыш (конференция) территориянең элек билгеләнгән чикләре чикләрендә яшәүче гражданнар арасында уздырыла.

Жылыш (конференция) беркетмәсе күчәрмәсе тапшырылган очракта, яңа төзелә торган территориаль ижтимагый үзидарәнең чикләрен билгеләү белән бер үк вакытта, Совет тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарәнең элек билгеләнгән чикләрен үзгәртү турындагы мәсьәлә карала.

Яңа төзелә торган территориаль ижтимагый үзидарә чигенең беркетмәсе күчермәсен тапшырмаганда, әлеге Нигезләмәнең 6 статьясында билгеләнгән таләпләргә туры килү шарты белән, туры килә торган территориядән тыш, билгеләнергә мөмкин.

4. Әлеге территориядә территориаль ижтимагый үзидарә булдырылган һәм территориянең бер өлешендә яңа территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотылган очракта, яңа төзелә торган территориаль ижтимагый үзидарәнең чикләре гамәлдәге территориаль ижтимагый үзидарә территориясе чикләрен бер үк вакытта үзгәртү белән билгеләнә.

Инициатив төркем әлеге территориядә яшәүче гражданның жыелышы (конференциясе) каравына яңа территориаль ижтимагый үзидарә учреждениесе белән бәйле рәвештә гамәлдәге территориаль ижтимагый үзидарә территориясе чикләрен билгеләү турында тәкъдим кертә.

Территориаль ижтимагый үзидарә чикләрен үзгәртү турындагы тәкъдим территориаль ижтимагый үзидарә органына жиберелә.

Территориаль ижтимагый үзидарә органы тәкъдим кәргән көннән алып бер ай эчендә жыелыш (конференция) билгеләргә тиеш.

Жыелыш (конференция) тәкъдим кәргән көннән алып ике айдан артмаган вакытта уздырыла.

Жыелыш (конференция) беркетмәсенә күчермәсе инициатив төркем вәкиленә тапшырыла.

Яңа территориаль ижтимагый үзидарә төзелүгә бәйле рәвештә гамәлдәге территориаль ижтимагый үзидарә чикләрен үзгәртү турында жыелыш, конференция тарафыннан тәкъдимнәр кабул ителгән очракта, гражданның инициатив төркеме төзелә торган территориаль ижтимагый үзидарәнең чикләрен билгеләү турындагы тәкъдим белән Советка мөрәжәгать итә. Аңа шулай ук гамәлдәге территориаль ижтимагый үзидарәнең жыелышы (конференциясе) беркетмәсе күчермәсе дә кушымта итеп бирелә.

Әлеге территориядә гамәлдә булган территориаль ижтимагый үзидарә органы шулай ук гамәлдәге территориаль ижтимагый үзидарәнең чикләрен үзгәртү турында Советка тәкъдимнәр жиберә.

Гамәлдәге территориаль ижтимагый үзидарә чикләрен үзгәртү турында жыелыш (конференция) беркетмәсе күчермәсе тапшырылмаган очракта, гамәлдәге территориаль ижтимагый үзидарә органының үз чикләрен, яңа төзелә торган территориаль ижтимагый үзидарә чикләрен үзгәртү турындагы тәкъдиме, әлеге Нигезләмәнең 6 статьясында билгеләнгән таләпләргә туры килү шарты белән, туры килә торган территория искәрмәсе белән билгеләнергә мөмкин.Par107

Элек гамәлгә куелган территориаль ижтимагый үзидарәнең эшчәнлеген туктату һәм аны законнарда билгеләнгән тәртиптә юридик зат буларак бетерү очраklары чыгарма булып тора.

5. Үзара чикләнгән ике һәм тагын да күбрәк территориаль ижтимагый үзидарә берләшкән очракта, инициатив төркем берләшү, элеккеге чикләрендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату һәм берләштерелгән территориаль ижтимагый үзидарәнең чикләрен берләштерү күздә тотыла торган территорияләрдә яшәүче гражданның жыелышларын (конференцияләрен) карауга билгеләү турында тәкъдимнәр кертә.

Тәкъдимнәр территориаль ижтимагый үзидарәнең һәр органына жиберелә.

Территориаль ижтимагый үзидарәнең тиешле органнары тәкъдимнәр кәргән

көннән алып бер ай эчендә үз территорияләрендә жылышлар (конференцияләр) билгеләргә тиеш.

Жылышлар, конференцияләр тәкъдимнәр кергән көннән алып ике айдан артмаган срокта уздырыла.

Жылышлар (конференцияләр) беркетмәләренә күчәргә инициатив төркем вәкиленә бирелә.

Барлык территориаль ижтимагый үзидарәләренә аларны берләштерү турындагы тәкъдимнәрен жылышлары (конференцияләре) кабул иткән, әлекке чикләрендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктаткан һәм берләштерелгән территориаль ижтимагый үзидарә чикләрен билгеләгән очракта, гражданның инициатив төркеме шәһәр Советына аның чикләрен билгеләү турындагы тәкъдим белән мәрәжәгать итә. Шулай ук аңа гамәлдәге территориаль ижтимагый үзидарәләренә жылышлары (конференцияләре) карарларының күчәргә дә кушып бирелә.

Юридик затлар буларак теркәлгән территориаль ижтимагый үзидарәләргә берләштерү юридик затларны үзгәртеп кору өчен гражданлык законнарында билгеләнгән хокукый нәтижеләргә китерә.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә икегә һәм аннан да күбрәк бүленгән очракта, инициатив төркем территориаль ижтимагый үзидарәне аеру, әлекке чикләрендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату һәм төзелә торган территориаль ижтимагый үзидарәләренә чикләрен билгеләү турында тәкъдим кертә.

Тәкъдим территориаль ижтимагый үзидарә органына жиберелә.

Территориаль ижтимагый үзидарә органы тәкъдим кергән көннән алып бер ай эчендә жылыш (конференция) билгеләргә тиеш.

Жылыш (конференция) тәкъдим кергән көннән алып ике айдан артмаган вакытта уздырыла.

Жылыш (конференция) беркетмәсенә күчәргә инициатив төркем вәкиленә тапшырыла.

Жылыш (конференция) тарафыннан әлекке чикләрендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны бүлү, туктату һәм төзелә торган территориаль ижтимагый үзидарәләренә чикләрен билгеләү турында тәкъдимнәр кабул ителгән очракта, гражданның инициатив төркеме аларның чикләрен билгеләү турындагы тәкъдим белән советка мәрәжәгать итә. Шулай ук гамәлдәге территориаль ижтимагый үзидарәләргә жылышы (конференциясе) карары күчәргә дә аңа кушымта итеп бирелә.

Юридик зат буларак теркәлгән территориаль ижтимагый үзидарәне бүлү юридик затларны үзгәртеп кору өчен гражданлык законнарында билгеләнгән хокукый нәтижеләргә китерә.

8 статья. Учредительное собрание (конференция).

1. Гамәлгә куя жылышын (конференцияне) оештыруны һәм уздыруны поселок Уставы нигезендә гражданның инициатив төркеме тәмин итә.

2. Гамәлгә куя жылышын (конференциясен), аны үткәрү датасын, вакытын һәм урынын чакыру турында инициатив төркем тиешле территориядә яшәүчеләргә әлегә территориянең барлык кызыксынучы кешеләргә мәгълүмат житкәргә (белдерүләргә урнаштыру, фатирларны карап чыгу һәм башкалар) тәмин итә торган теләсә нинди рәвештә аны үткәргә кимендә 7 көн кала хәбәр итә, шулай ук Совет, шәһәрнең башкарма комитеты язма рәвештә хәбәр итә.

3. Жыелыш (конференция) башланыр алдыннан жыелышка (конференция делегатлары) килгән тиешле территориядә яшәүчеләрне (конференция делегатларын) теркәү уздырыла.

4. Жыелышта (конференциядә) рәислек итүче һәм секретарь сайлана.

5. Жыелышны (конференцияне) үткәрү процедурасы беркетмәдә чагылдырыла, ул жыелышның (конференциянең) секретаре тарафыннан ирекле язма рәвештә алып барыла һәм жыелышның (конференциянең) рәислек итүче һәм секретаре тарафыннан имзалана.

6. Жирле үзидарә органнары оештыру жыелышында (конференциядә) киңәш бирү тавышы хокукына ия булу өчен үз вәкилен жиберергә хоуклы.

7. Гамәлгә кую жыелышында (конференциядә) түбәндәге карарлар кабул ителә:

1) тиешле территория чикләрендә территориаль ижтимагый үзидарә оештыру турында;

2) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау турында;

3) территориаль ижтимагый үзидарә Уставын кабул итү турында;

4) территориаль ижтимагый үзидарә Уставын теркәүгә бәйлә мәсьәләләрне караганда территориаль ижтимагый үзидарәне тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилле (вәкилләрне) сайлау турында.

Күрсәтелгән карарлар ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

9 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставы

Территориаль ижтимагый үзидарә Уставында түбәндәгеләр билгеләнә:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенең максатлары, бурычлары, рәвешләре һәм юнәлешләре;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарының вәкаләтләрен формалаштыру, туктату, хоуклары һәм бурычлары, вәкаләтләре вакыты;

4) карарлар кабул итү тәртибе;

5) мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән мөлкәттән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән эш итү тәртибе;

6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

10 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставын теркәү тәртибе.

1. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставын теркәү өчен территориаль ижтимагый үзидарәнең вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) Шәһәр Башлыгына түбәндәгеләрне тапшыра:

1) территориаль ижтимагый үзидарә Уставын теркәү турында гражданнар жыелышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;

2) территориаль ижтимагый үзидарә төзү турында карар кабул ителгән гражданнарның жыелышы (конференциясе) беркетмәсе, фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, паспортының яисә паспортын алмаштыручы документының сериясен, номерын һәм бирелү датасын, вәкаләтле һәр вәкилнең яшәу урыны адресын күрсәтеп;

3) территориаль ижтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, башка документларны тапшыру турындагы таләпләр рөхсәт ителми.

3. Вәкаләтле вәкилгә, исемлекне һәм аларны алу датасын күрсәтеп, документлар алуда раслау кәгазе бирелә.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставын теркәү турындагы

документлар кәргән көннән алып ике атна эчендә шәһәр башлығы Уставны теркәү турында яисә теркәүдән баш тарту турында карар проектын алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставын алдан карау шәһәр башлығы төзи торган комиссия тарафыннан гамәлгә ашырылырга мөмкин, аның составына депутатлар, юридик бүлек вәкилләре, шәһәр башкарма комитеты вәкилләре керә.

6. Гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль ижтимагый үзидарә Уставын алдан караганда катнашырга, Уставны карау нәтижеләре турында мәгълүмат алырга хокуклы.

7. Гражданнар жыелышы карары буенча вәкаләтле вәкилләр Территориаль ижтимагый үзидарә Уставын аны Совет теркәгәнә кадәр теләсә кайсы этапта чакыртып алырга хокуклы.

8. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алган көннән соң 30 көн эчендә Совет Территориаль ижтимагый үзидарә Уставын теркәү турында яисә аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

9. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставын теркәүдән баш тарту өчен түбәндәгеләр нигез булырга мөмкин:

1) территориаль ижтимагый үзидарә уставы нормалары Россия Федерациясе Конституциясенә , федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, «Татарстан Республикасы Ютазы муниципаль районы Урыссу шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына, башка муниципаль хокукый актларга каршы килә;

2) гражданнар тарафыннан Урыссу ш.т.п. Устав һәм әлеге Нигезләмәдә каралган территориаль ижтимагый үзидарә учреждениесе тәртибен үтәмәү.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставын территориаль ижтимагый үзидарәне төзүнең максатка ярашлы булмавы мотивлары буенча теркәүдән баш тарту рөхсәт ителми.

11. Уставны теркәүдән баш тартуға карата суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

12. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставын карау нәтижеләре гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) игътибарына рәсми рәвештә язма рәвештә житкерелергә тиеш.

13. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставы теркәлгән очракта, Уставның ике нөсхәсе аны теркәү турындагы тамгасы белән гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхәсе Советта саклана.

14. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставларын теркәү турындагы белешмәләр шәһәр башлығының вәкаләтле күрсәтмәсе нигезендә алып барыла торган территориаль ижтимагый үзидарә Уставлары реестрында чагыла һәм Советта саклана.

15. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр Совет тарафыннан Уставны теркәүнең шундый ук тәртибендә теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр Советны теркәгән көннән үз көченә керә.

16. Юридик зат буларак территориаль ижтимагый үзидарәне теркәү Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

11 статья. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату,

территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының вәкаләтләрэн туктату тәртибе.

1. Территориаль ижтимагый үзидарэ вәкаләтләрэн туктату тәртибе аның уставында билгеләнә.

2. Юридик зат булган территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлеге юридик затны гамәлдән чыгару өчен гамәлдәге законнарда каралган тәртиптә туктатыла.

3. Юридик зат булмаган территориаль ижтимагый үзидарэ эшчәнлеге гражданнарның жыелышы (конференциясе) карары буенча йә, әгәр 6 ай дәвамында гражданнарның жыелышы (конференциясе) тарафыннан яна органнар сайланмаса, территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының вәкаләтләрә чоры тәмамланган очракта туктатылырга мөмкин.

4. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының вәкаләтләрә территориаль ижтимагый үзидарэ Уставында каралган очракларда һәм тәртиптә, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарэ Уставында билгеләнгән срок узгач туктатыла.

5. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының вәкаләтләрә түбәндәгеләр нигезендә вакытыннан алда туктатылырга мөмкин:

1) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары вәкаләтләрэн туктату турында гражданнарның жыелышы (конференциясе) карарлары;

2) гамәлдәге законнар таләпләрә бозылган очракта, закон көченә кергән суд карары;

3) территориаль ижтимагый үзидарэ Уставында каралган башка очракларда.

3 бүлек. ТЕРРИТОРИАЛЬ ИЖТИМАГЫЙ ҮЗИДАРЭ ОРГАННАРЫ

12 статья. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары.

1. Территориаль ижтимагый үзидарәнең югары органы - гражданнарның территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру буенча жыелышы (конференциясе). Территориаль ижтимагый үзидарэ гражданнарның турыдан-туры жыелышы (конференциясе) тарафыннан гамәлгә ашырылырга мөмкин.

2. Гражданнарның жыелышы (конференциясе) карары буенча территориаль ижтимагый үзидарэ Уставы нигезендә территориаль ижтимагый үзидарэ органнары төзелергә мөмкин.

3. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары сыйфатында түбәндәгеләр чыгыш ясарга мөмкин:

1) территориаль ижтимагый үзидарәнең бердәм дәүләт органнары (территориаль ижтимагый үзидарэ рәисе, территориаль ижтимагый үзидарәнең казначысы һ.б.);

2) гражданнарның жыелышлары (конференцияләрә) арасында территориаль ижтимагый үзидарэ исемнен чыгыш ясаучы территориаль ижтимагый үзидарәнең коллегиаль органнары (комитетлар, советлар һ.б.лар).

4. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының вәкаләтләрэн формалаштыру, туктату, аларның хокуклары һәм бурычлары, вәкаләтләрә чоры, алар тарафыннан карарлар кабул итү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарэ Уставы белән билгеләнә.

13 статья. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары вәкаләтләрә.

1. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары:

1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгәтьләрен тәкъдим итәләр;
2) гражданның жыелышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәмин итәләр;

3) торақ фондын карап тоту, территорияне төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданның социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгәтьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыра алалар;

4) үз компетенцияләренә күрсәтелгән актларны кабул итү кертелгән жирле үзидарәнең әлеге органнары һәм вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектларын Советка, поселок башлыгына һәм Урыссу шәһәр тибындагы поселогы башкарма комитетына кертергә хокуклы.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә органнарының башка хокуклары һәм бурычлары гамәлдәге законнар, муниципаль хокукый актлар нигезендә территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.

14 статья. Гражданның жыелышлары (конференцияләре).

1. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданның жыелышларын (конференцияләрен) билгеләү һәм үткәрү тәртибе аның уставы белән билгеләнә һәм жыелыш (конференция) үткәрү вакыты һәм урыны турында гражданның алдан хәбәр итүне күздә тотарга тиеш.

2. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның жыелышы, әгәр анда уналты яшкә житкән тиешле территориядә яшәүче халыкның кимендә өчтән бере катнашса, хокуклы дип санала.

3. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданның конференциясе, әгәр анда уналты яшкә житкән тиешле территориядә яшәүчеләрнең кимендә өчтән берен тәшкил итүче сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнашса, хокуклы дип санала.

4. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданның жыелышының (конференциясенен) махсус вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) территориаль ижтимагый үзидарә Уставын кабул итү, үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенә төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлегенә турындагы хисапнары карау һәм раслау.

15 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә рәисе.

1. Территориаль ижтимагый үзидарәнең бердәм органы - гражданның жыелышы (конференциясе) тарафыннан сайланучы һәм тиешле территориядә яшәүче гражданның, юридик затлар, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфай затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә торучы территориаль ижтимагый үзидарә рәисе булырга мөмкин.

2. Рәис вәкаләтләренә түбәндәгеләр кертелергә мөмкин:

1) гражданның жыелышларын (конференцияләрен) әзерләүне һәм уздыруны оештыру;

- 2) гражданнар жыелышларын (конференцияләрен) алып бару;
- 3) кабул ителгән карарларның үтәлешен тикшереп тору;
- 4) территориаль ижтимагый үзидарә кассасы акчаларын файдалану юнәлешләрен эшләү;
- 5) гражданнарның жыелышлары (конференцияләре) карарлары нигезендә жәмәгать кассасы чаралары белән эш итү;
- 6) гражданнарның карарларына, жыелышлары (конференцияләре) беркетмәләренә кул кую;
- 7) ижтимагый характердагы башка мәсьәләләргә хәл итү.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставында территориаль ижтимагый үзидарәнең (комитетлар, советлар) коллегиаль органнары каралган очракта, территориаль ижтимагый үзидарә рәисе сайланмый, ә аның функцияләрен территориаль ижтимагый үзидарә комитеты (советы) рәисе башкара.

16. Территориаль ижтимагый үзидарә билгеләре

1. Территориаль ижтимагый үзидарә акчаларын (жәмәгать кассаларын) жыю, исәпкә алу һәм дәрәжә тотуга җавап бирүче гражданнар жыелышы (конференциясе) тарафыннан сайлап куела торган ижтимагый үзидарәнең бердәм финанс органы территориаль ижтимагый үзидарә казначысы булырга мөмкин.

2. Казначылык вәкаләтләренә түбәндәгеләр керергә мөмкин:

- 1) гражданнарның акчалата кертемнәре суммасын исәпләү;
- 2) акчаларны жыю һәм исәпкә алу;
- 3) ижтимагый касса акчаларының территориаль ижтимагый үзидарә рәисе тарафыннан тотылуының дәрәжәлеген тикшереп тору;
- 4) халык алдында һәм территориаль ижтимагый үзидарә органнары алдында ижтимагый касса акчаларының тотылуы турында хисап.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставында территориаль ижтимагый үзидарәнең (комитетлар, советлар) коллегиаль органнары, территориаль ижтимагый үзидарәнең казначысы сайланмаган очракта, ә аның функцияләрен территориаль ижтимагый үзидарә комитеты (советы) казначысы башкара.

17 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә комитетлары (советлары).

1. Территориаль ижтимагый үзидарәнең коллегиаль органы (комитет, совет һ.б.) территориаль ижтимагый үзидарә Уставы нигезендә жыелышта (конференциядә) яшәү урыны буенча гражданнар тарафыннан сайлана.

2. Комитет (совет) территориаль ижтимагый үзидарә Уставында билгеләнгән срокка кимендә өч кеше санында сайлана. Коллегиаль орган составына комитет (совет) рәисе һәм комитет (совет) казначысы керә.

3. Ижтимагый үзидарә комитеты, гражданнар жыелышы кабул иткән территориаль ижтимагый үзидарә Уставын теркәгән вакыттан алып, гражданнарның жыелышлары (конференцияләре) арасында территориаль ижтимагый үзидарә исеменнән үз вәкаләтләргә чикләрендә территориаль ижтимагый үзидарә исеменнән чыгыш ясый.

4. Комитет (совет) компетенциясенә түбәндәге мәсьәләләргә хәл итү кертелергә мөмкин:

- 1) комитетка (советка) житәкчелек итү территориаль ижтимагый үзидарә рәисенә йөкләнмәгән очракта, комитет (совет) рәисен сайлау;
- 2) казначейны аның эгъзалары арасынан сайлау;
- 3) комитетның (советның) ижтимагый кассасын төзү һәм акчаларны тоту тәртибен билгеләү;

- 4) шәһәр органнары һәм вазыйфай затлары белән үзара хезмәттәшлек;
- 5) гражданнар жыелышының (конференциясенен) аерым компетенциясенә кертелмәгән башка мәсьәләләр.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә уставында тиешле территориаль ижтимагый үзидарә территориясе чикләрендә яшәүче теләсә кайсы гражданның комитет (совет) утырышларында катнашу хокукы каралырга мөмкин. Комитет (совет) утырышында гражданнарның катнашу тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнергә мөмкин.

18. Комитет (совет) председателе һәм казначее.

1. Комитет (совет) рәисе - территориаль ижтимагый үзидарәнең сайланулы заты - үз составыннан комитет тарафыннан сайлана һәм гражданнар, юридик затлар, дәүләт хакимиятенен һәм жирле үзидарәнең органнары һәм вазыйфай затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә комитетны (советны) тәкъдим итә.

2. Комитет (совет) рәисе вәкаләтләренә территориаль ижтимагый үзидарә рәисе өчен әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән вәкаләтләр, шулай ук комитет (совет) эшчәнлеген оештыру буенча үз вәкаләтләре керә ала.

3. Казначей - территориаль ижтимагый үзидарәнең сайланулы заты - ижтимагый касса акчаларын жыю, исәпкә алу һәм тотуның дәрәслеге өчен җавап бирә.

4. Комитетның (Советның) казначылык вәкаләтләренә территориаль ижтимагый үзидарәнең казначысы өчен әлеге Нигезләмәдә билгеләнгән вәкаләтләр керә ала.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә Уставы нигезендә комитет (совет) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын тотуга керемнәр һәм чыгымнар сметасында каралган территориаль ижтимагый үзидарәнең үз акчалары чикләрендә рәис һәм казначейга бүләкләү рәвешләрен һәм күләмнәрен мөстәкыйль билгели.

19 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары карарлары.

1. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары үз компетенциясе чикләрендә карарлар кабул итә. Карарлар кабул итү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары тарафыннан алар компетенциясе чикләрендә кабул ителгән карарлар тиешле территория чикләрендә яшәүче гражданнар, шулай ук әлеге территориядә территориаль ижтимагый үзидарәнең законлы хокукларына һәм мәнфәгатьләренә кагыла торган эшчәнлек алып баручы башка гражданнар һәм юридик затлар тарафыннан башкарыла.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары карарлары Азнакай шәһәре жирле үзидарә органнары органнары һәм вазыйфай затлары өчен рекомендация характерында була.

4 бүлек . ТЕРРИТОРИАЛЬ ИЖТИМАГЫЙ ҮЗИДАРЭНЕН ГАРАНТИЯЛӘРЕ ҺӘМ ҖАВАПЧЫЛЫКЛАРЫ

20 статья. Территориаль ижтимагый үзидарәнең финанс ресурслары.

1. Юридик зат булган территориаль ижтимагый үзидарәнең финанс ресурслары үз акчаларыннан, шулай ук предприятиеләрнен, учреждениеләрнен, оешмаларның, гражданнарның ихтыярий кертемнәреннән һәм иганәләреннән, үз эшчәнлекләреннән алынган керемнәрдән, шулай ук закон белән тыелмаган башка

кертемнөрдән гыйбарәт.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенә гражданнарның акчалата кертемнөре күләме турындагы карар гражданнар жылышы (конференциясе) тарафыннан кабул ителә һәм күрсәтелгән кертемнөренә жәмәгать кассасына кертүнең төрле чорларын күздә тотарга мөмкин.

3. Гражданнарның акчалата кертемнөрен исәпкә алу, саклау, алардан файдалану һәм аларны тикшереп тору территориаль ижтимагый үзидарә уставы нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча үз инициативаларын гамәлгә ашыру максатларында шәһәрнең жирле үзидарә органнары белән шартнамәчел мөнәсәбәтләргә керергә мөмкин.

5. Шәһәрнең жирле бюджетыннан акчалар территориаль ижтимагый үзидарә һәм шәһәрнең башкарма комитеты арасында төзелгән шартнамәләр нигезендә, бюджет законнары таләпләре нигезендә, шул исәптән бюджет акчаларының адреслы һәм максатчан характердагы принцибын үтәп, бирелергә мөмкин.

6. Шәһәр бюджетын чираттагы финанс елына раслаганда жирле бюджеттан акчалар бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе Советның норматив хокукый акты белән билгеләнә.

21 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә милкә

1. Юридик зат буларак теркәлгән территориаль ижтимагый үзидарә территориаль ижтимагый үзидарә чаралары исәбеннән сатып алынган йә канун белән тыелмаган башка ысул белән территориаль ижтимагый үзидарә милкәнә тапшырылган мөлкәткә ия булырга, алардан файдаланырга һәм аның белән эш итәргә хокуклы.

2. мөлкәт сатып алу тәртибе, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарәнең мөлкәте һәм финанслары белән файдалану һәм эш итү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.

5 бүлек. ТЕРРИТОРИАЛЬ ИЖТИМАГЫЙ ҮЗИДАРӘНӨҢ ГАРАНТИЯЛӘРЕ ҺӘМ ЖАВАПЛЫЛЫКЛАРЫ

22 статья. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлеге гарантияләре.

1. Шәһәрнең жирле үзидарә органнары:

1) шәһәр халкына территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру хокукын гамәлгә ашыруда ярдәм итә;

2) территориаль ижтимагый үзидарә органнарына оештыру һәм методик ярдәм күрсәтә;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын эшчәнлекләре өчен кирәкле мәгълүмат белән тәэмин итәләр;

4) территориаль ижтимагый үзидарә фикерен исәпкә алырга кирәк булган мәсьәләләр исемлеген билгели;

5) халыкның, территориаль ижтимагый үзидарә органнарының жылышлары, конференцияләре карарларын үтәүдә ярдәм итә;

6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итүгә ярдәм итә.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары мөрәжәгатьләре законнарда билгеләнгән срокларда һәм алар буенча жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай

затлары тарафыннан чаралар кабул ителергә тиеш. Карау нәтижәләре турында территорияль ижтимагый үзидарә органнарына хәбәр ителә.

3. Территорияль ижтимагый үзидарә органнары тиешле территориядә яшәүчеләрнең хокукларын бозучы жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларның карарларына, гамәлләренә (гамәл кылмавына) карата законнарда билгеләнгән тәртиптә судка мөрәжәгать итәргә хокуклы.

23 статья. Территорияль ижтимагый үзидарәнең дәүләт органнары, жирле үзидарә органнары, оешмалар һәм ижтимагый берләшмәләр белән хезмәттәшлеге.

Территорияль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлекнең бурычларын һәм төп юнәлешләрен гамәлгә ашырганда жирле үзидарә органнары, хокук саклау органнары (участок вәкаләтле милициясе, балигъ булмаганнар эшләре буенча бүлекчәләр һәм башкалар), янгынга каршы хезмәт органнары, санитар-эпидемиологик күзәтчелек, халыкны эш белән тәмин итү хезмәте, халыкны социаль яклау хезмәте, торак-эксплуатация хужалыгы оешмалары, ветераннарның, инвалидларның ижтимагый берләшмәләре, башка органнар, оешмалар, ижтимагый берләшмәләр белән билгеләнгән тәртиптә хезмәттәшлек итәргә хокуклы.

24 статья. Территорияль ижтимагый үзидарә органнарының җаваплылыгы.

1. Территорияль ижтимагый үзидарә органнарының җаваплылыгы алар тарафыннан законнар, муниципаль хокукый актлар бозылган очракта башлана.

2. Тиешле территориядә яшәүчеләрнең хокукларын, законнар һәм муниципаль хокукый актлар нормаларын бозуга кабул ителгән территорияль ижтимагый үзидарә органнарының карарларына һәм гамәлләренә карата шәһәр башлыгы, Совет, гражданнар тарафыннан законнарда билгеләнгән тәртиптә судка шикаять бирелергә мөмкин.

3. Территорияль ижтимагый үзидарә органнары тиешле территориядә яшәүчеләр алдында җаваплы булалар. Тиешле территориядә яшәүче гражданнарның ышанычын югалткан очракта, сайланулы затлар, территорияль ижтимагый үзидарәнең сайланулы органы әгъзалары территорияль ижтимагый үзидарә Уставында билгеләнгән тәртиптә гражданнарның жыелышы (конференциясе) карары буенча кире алынырга мөмкин.